

Raadsinformatiebrief

Onderwerp **Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant**

Datum **14 juli 2023**

Inleiding

Op de omgevingsdag van 13 juli hebben bestuurders van de 21 gemeenten uit Zuidoost-Brabant en Waterschappen Aa en Maas en de Dommel ingestemd met het afsprakenkader van de Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant. Deze Ontwikkelstrategie is een ruimtelijke strategie met richtinggevende keuzes op gebied van wonen, werken én mobiliteit in onze regio, en hangt nauw samen met andere regionale en provinciale beleidsdocumenten.

Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant

Aanleiding

De snelle groei van onze regio vraagt ons om nu strategische keuzes te maken op het gebied van (onder andere) wonen, werken en mobiliteit voor de periode 2030-2040. Deze keuzes moeten er mede voor gaan zorgen dat de hele regio profiteert van de kansen die de groei met zich mee brengt. Met het MIRT-onderzoek Brainport 2020 en het Verstedelijkingsakkoord SGE uit 2022 is er al een strategie voor het Stedelijk Gebied Eindhoven. Met de Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant is deze nu aangevuld tot een strategie voor de gehele regio.

Proces

De Ontwikkelstrategie is tot stand gekomen na een intensief ontwerpproces met betrokkenheid van de 21 gemeenten, Waterschappen Aa en Maas en de Dommel en de provincie Noord-Brabant. Tijdens de metropoolconferentie van 22 maart 2023 zijn raadsleden meegenomen in de achtergrond van de strategie en de opgaven. Ambtelijk en bestuurlijk heeft Laarbeek actief meegewerkt aan het voorstel; voor onze inbreng is het bestuursakkoord leidend geweest.

Op 13 juli hebben wij met bestuurders van genoemde partijen tijdens de omgevingsdag ingestemd met het afsprakenkader van de Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant.

De Provincie Noord-Brabant heeft hun vertrouwen uitgesproken in de Ontwikkelstrategie en groen licht gegeven voor verdere uitwerking.

Inhoud

De regionale Ontwikkelstrategie bevat richtinggevende keuzes ten aanzien van vijf ontwikkelprincipes. Dit zijn de volgende principes die in het adviesrapport nader zijn uitgewerkt:

1. Bodem, water, natuur, en landschap als leidend principe
2. Woningbouw als hefboom voor vitale kernen en dorpen
3. Subregionale knopen vergroten de netwerkkracht van de regio
4. Een internationale toppositie voor de Brainport vraagt om een kwalitatieve agenda voor werklocaties
5. (H)OV en fiets als mobiliteitsdragers voor de regio; auto-infrastructuur is aanvullend.

In het tijdens de Omgevingsdag vastgestelde afsprakenkader (deel 1 van de Ontwikkelstrategie) zijn de vijf ontwikkelprincipes nader omschreven. De achterliggende analyses (deel 2 van de Ontwikkelstrategie) zijn voor kennisgeving aangenomen.

Impact op Laarbeek

Met het opstellen van een regiobrede Ontwikkelstrategie hebben de drie overige subregio's hun beleidsmatige 'achterstand' ten opzichte van Stedelijk Gebied Eindhoven gelijkgetrokken, en hebben we als Metropoolregio ons gezamenlijke stevige verhaal neergezet in het kader van de Ruimtelijke Puzzel die moet worden gelegd.

Wij ervaren het als positief dat er duidelijke keuzes worden gemaakt in deze Ontwikkelstrategie. Gezien de opgaven waar de Metropoolregio voor staat, kunnen we het ons niet permitteren om op de bestaande weg door te gaan. De keuze om het zwaartepunt van de woningbouwopgave te realiseren bij regionale en subregionale knooppunten is wat ons betreft voor de hand liggend en verstandig. Dit is bovendien passend bij de evenwichtige ambities van Laarbeek. Ook wij zien woningbouw als hefboom voor de vitaliteit van onze kernen en achten de geschetste groei van 10-15 % van 2030 tot 2040 passend bij onze gemeente en de door ons gekoesterde balans tussen gebouwde omgeving en omgevingskwaliteiten.

De ambities ten aanzien van inbreiding en verduurzaming van de bebouwde omgeving onderschrijven wij ten volle. In het vervolgtraject (gebiedsuitwerking, verstedelijkingsafspraken en programma's) zal er naar onze mening dan ook veel aandacht moeten komen voor de specifieke uitdagingen in dorpse omgevingen met versnipperd particulier eigendom.

Wij hebben in de aanloop naar de Omgevingsdag onze zorg geuit over de kwalificatie 'auto-infrastructuur is aanvullend', vooral ook omdat 80 % van de mobiliteit buiten de stedelijke knooppunten auto-afhankelijk is (en grotendeels zal blijven). Het realiseren van snelfietsverbindingen en het opwaarderen van de bestaande bundelroutes en robuuste randen is dan ook niet alleen een vereiste in het hier en nu, het is een absolute randvoorwaarde zonder welke geen enkele groeiambitie realiseerbaar is.

Samen met de andere gemeenten in de subregio Peel hebben wij, mede naar aanleiding van de discussie over de bekostigingsmethodiek bereikbaarheid Brainport, aangedrongen op een evenwichtige beleidsinzet in de subregio's. Dit heeft tijdens de Omgevingsdag geresulteerd in regiobreed bestuurlijk commitment op het volgende ontwikkelprincipe:

We onderzoeken in de gehele regio op systeemniveau een netwerk van knopen en hubs (met gelaagdheid in plaatswaarde en/of mobiliteitswaarde), we verbinden (H)OV in de gehele regio, we onderzoeken toekomstbestendige OV-assen, we onderzoeken een netwerk van snelfietsroutes en regionaal verbindende fietsroutes en realiseren de bestaande afspraken van robuuste randen, bundelroutes en inprikkers. Dit werken we verder uit in het traject van de (multimodale) mobiliteitspakketten.

Nadrukkelijk dient te worden gesteld dat hier nog geen concrete toezeggingen (in financiële zin of op wegniveau) aan kunnen worden ontleend. Wel is tijdens de Omgevingsdag gesteld

dat deze bestuurlijk overeengekomen uitgangspunten niet vrijblijvend zijn en betekenis moeten krijgen in de vervolgprocessen. Uiteraard draagt Laarbeek zowel bestuurlijk als ambtelijk actief bij aan de Bereikbaarheidsagenda voor de MRE en voor subregio Oost. Dit geldt vanzelfsprekend ook voor de vervolgstappen die op de thema's wonen en werken worden gezet. Zo is op het thema werken tijdens de Omgevingsdag de Regionale Visie Werklocaties vastgesteld (zie bijlagen). Door de economische ontwikkeling is de vraag naar bedrijfslocaties groter dan het aanbod. Deze visie is de basis voor de programmeringsafspraken over bedrijventerreinen in december.

Tot slot is op de Omgevingsdag aandacht gevraagd voor beleidsprocessen op het gebied van energietransitie, netcongestie en de transities in het landelijk gebied.

Status

De ontwikkelstrategie heeft de status van een beleidsvoornemen. Om de beleidsvoornemens te verankeren in de bestaande juridische instrumenten, zoals een omgevingsvisie, is lokale besluitvorming van de gemeenteraden nodig.

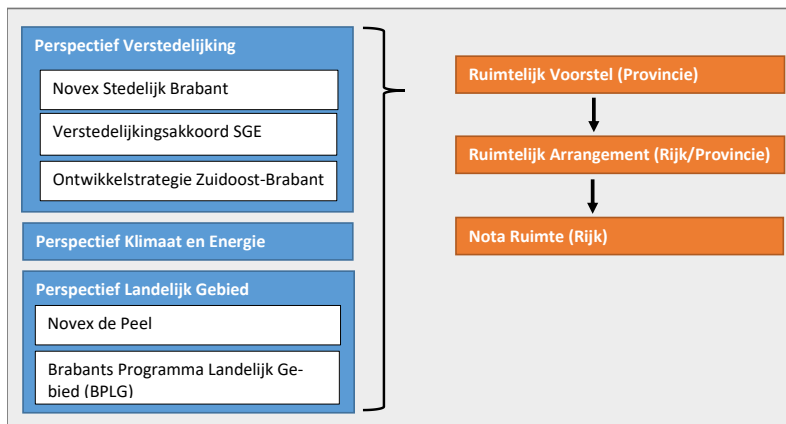
Vervolg

In de komende periode worden gemeenteraden, Provinciale Staten en het AB van de waterschappen actief betrokken in het vervolgproces. Op 27 september 2023 is een extra Metropoolconferentie gepland om u over de Ontwikkelstrategie bij te praten.

De Ontwikkelstrategie krijgt een vervolg op verschillende thema's. Deels zijn deze al ingezet, zoals het uitwerken van mobiliteitspakketten (poho mobiliteit) en het opstellen van de regionale visie en programmering werklocaties (poho economie). Op gebied van ruimte en wonen is het van belang dat naast de programmeringsafspraken in de Woondeal tot 2030, ook voor de langere termijn (tot 2040) de Ontwikkelstrategie wordt uitgewerkt in concrete keuzes voor woningbouwlocaties en fasering. Dit wordt de komende periode opgezet. Denk hierbij aan het uitwerken van een dorpenstrategie, de drie knopen en de zachte woningbouwplannen. Het vervolg vraagt niet alleen om doorlopende monitoring van relevante ontwikkelingen (bijv. woningbehoefteprognoses) en beleidsprocessen (o.a. nieuw Bestuursakkoord Provincie Noord-Brabant, Tweede Kamerverkiezingen en nieuw Regeerakkoord), maar ook om regionale en subregionale samenwerking en afstemming en betrokkenheid van de gemeenteraden. Het proces wordt tijdens de extra Metropoolconferentie verder toegelicht.

Relatie met andere trajecten

De Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant is onderdeel van een samenhangend geheel van beleidsdocumenten. Deze samenhang wordt in dit schema geschetst en onderstaand toegelicht:

Novex Stedelijk Brabant

Rijk, provincie Noord-Brabant en regio's hebben samengewerkt om een verstedelijkingsstrategie en ontwikkelperspectief op te stellen voor verstedelijking in Stedelijk Brabant. De hierin gebruikte ontwikkelprincipes zijn in lijn met de uitkomsten van de Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant.

In mei hebben de colleges van de SGE-gemeenten ingestemd met het Ontwikkelperspectief Novex Stedelijk Brabant. De overige 12 gemeenten zijn later meegenomen in het proces. De Peelgemeenten hebben hierin samen opgetrokken en zich hierin laten vertegenwoordigen door gemeente Deurne.

Naar verwachting zullen de colleges van de gemeenten in de subregio's Peel, Kempen en A2 in september worden gevraagd in te stemmen met het ontwikkelperspectief. Vervolgens kan de bestuurlijke stuurgroep Novex Stedelijk Brabant in oktober 2023 gezamenlijk instemmen en wordt het Ontwikkelperspectief definitief.

Het Ontwikkelperspectief Novex Stedelijk Brabant is opgebouwd om 5 ontwikkelprincipes en daaruit volgende afspraken. De ontwikkelprincipes zijn:

1. Bodem en watersysteem als basis voor de verstedelijking
2. Landschap en natuur groeien mee met verstedelijking
3. Nieuwe woningen versterken bestaande steden en dorpen
4. Mobiliteitstransitie maatwerk voor stad en dorp
5. Kwalitatieve werkgebieden als randvoorwaarde voor circulaire economie

Verstedelijkingsakkoord SGE

In 2020 is het MIRT-onderzoek verstedelijking en mobiliteit Brainportregio uitgevoerd, waarbij de verstedelijking zich richtte op het Stedelijk Gebied Eindhoven. Dit is door het Rijk, provincie Noord-Brabant en het Stedelijk Gebied Eindhoven nader geconcretiseerd in het Verstedelijkingsakkoord SGE. In juli 2022 is deze ondertekend. Het verstedelijkingsakkoord is een uitgangspunt geweest voor de Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant.

Het Verstedelijkingsakkoord SGE bestaat uit 6 principes met onderliggende afspraken:

1. Stad maken: Sprong in verstedelijking Eindhoven en Helmond
2. Hart maken: Verdichten rond OV-knopen en assen
3. Vitale kernen en afronding uitleglocaties
4. Brainport Eindhoven als slimme economische topregio
5. Mobiliteitstransitie is nodig om in beweging te blijven
6. Gezond leven in het landschap van de toekomst

Novex de Peel

De opgaven in De Peel zijn groot en urgent: de transitie van de landbouw, de energietransitie, de klimaatopgave en de stikstofcrisis komen hier samen. Tegelijkertijd heeft het gebied kwaliteiten die je wilt koesteren en versterken, zoals de economische en sociaal-maatschappelijke kwaliteiten. Daarom heeft het Rijk de Peel aangewezen als Novex-gebied en werkt het samen met andere overheden uit Brabant en Limburg samen aan het opstellen van een gebiedsgerichte aanpak. Doel van het NOVEX-gebied De Peel is het realiseren van een toekomstbestendige, gezonde en natuurlijke leefomgeving voor mensen die er wonen, werken en recreëren.

Partners streven erna om in het najaar 2023 een ontwikkelperspectief aan te bieden aan de deelnemende partijen voor verdere uitwerking in eigen beleid. In 2024 moet dit leiden tot uitvoerings- en investeringsafspraken.

Brabants Programma Landelijk Gebied

De provincie staat voor grote maatschappelijke opgaven in het landelijk gebied. Samen met partners gaat de provincie versneld aan de slag met (inter)nationale doelstellingen op het gebied van natuur, water en klimaat. Dit gebeurt via het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG). De Provincie heeft in juni 2023 een concept aangeboden aan het Rijk.

Ruimtelijk voorstel

Om de ruimtelijke opgaven integraal aan te pakken kregen provincies in december 2022 met het "Provinciaal startpakket fysieke leefomgeving" van het Rijk de opdracht om de regie te pakken in ruimtelijke processen en opgaven in samenhang te brengen in een zogenaamd ruimtelijk voorstel. Het Ruimtelijk voorstel is een bevoegdheid van de provincie en moet in oktober 2023 gereed zijn. Het voorstel heeft geen formele juridische status.

Het ruimtelijk voorstel is vooral gericht op het in beeld krijgen van kansen, dilemma's en schuurpunten wanneer de nationale en Brabantse ambities en hun ruimtelijke vertaling in hoofdlijnen op de kaart gezet worden. Om dit voorstel te maken gebruikt de provincie de perspectieven uit verstedelijking, landelijk gebied en energie & klimaat (zie schema). De in het schema opgenomen producten zijn inbreng voor het ruimtelijk voorstel.

Ruimtelijk arrangement

Na het ruimtelijk voorstel, volgt het ruimtelijk arrangement waarin Rijk en provincie wederkerige, bestuurlijke afspraken maken over de ruimtelijk inpassing en uitvoering van de opgaven met daarbij afspraken over ruimtelijk structurerende keuzes en uitvoeringsafspraken over de inzet van instrumenten. Dit moet in december 2023 gereed zijn.

Naast het Ruimtelijk voorstel en arrangement is er voor de beide NOVEX-gebieden ook sprake van een separate uitvoerings- en/of investeringsagenda met afspraken tussen die gebieden en het Rijk.

Nota Ruimte

Op basis van de ruimtelijke voorstellen en arrangementen van de 12 provincies, beoogt het Rijk om in 2024 een nieuwe Nota Ruimte op te stellen. Dit is een bevoegdheid van het Rijk.

Bijlagen

1. Afsprakenkader Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant (deel 1)
2. Ontwikkelstrategie deel 2: onderliggende analyses
3. Regionale Visie Werklocaties

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders,
burgemeester

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'F.L.J. van der Meijden', written in a cursive style.

F.L.J. van der Meijden